



## Møte 6 - 2010 Referat

Tid: Mandag 13.desember 2010 kl.1530-1830 (sak 39-10 t.o.m. 41-10)

Tirsdag 14.desember 2010 kl.0900-1630 (sak 42-10 t.o.m. 50-10)

Sted: Universitetet i Tromsø, administrasjonen, styrerommet.

Til stede: Jan Fagerberg (utvalgsleder) (t.o.m sak 46-10 + sak 49-10), Gry Alsos (t.o.m. sak 46-10 + sak 49-10), Marianne Andreassen, Ådne Cappelen, Inge Jan Henjesand, Astrid Lægreid (t.o.m sak 46-10 + sak 49-10), Curt Rice, Agnar Sandmo (t.o.m. sak 46-10 + sak 49-10), Randi Søgner.

Sekretariat: Geir Arnulf (sekretariatsleder), Elin Stokkan, Øystein Jørgensen, Rudi Dreyer, Barbra Noodt.

Inviterte deltakere: Erik Arnold, Technopolis (sak 40-10), Gunnar Sivertsen, NIFU STEP (sak 41-10 og 42-10).

### **Sak 39-10 Godkjenning av innkalling og referat møte 5-2010, 25.10.10**

*Vedtak:*

Innkallingen og referatet er godkjent.

### **Sak 40-10 International comparison on successful goal oriented public governance in research policy**

Technopolis har gjennomført undersøkelsen på oppdrag fra utvalget og Erik Arnold presenterte funnene (se vedlagte presentasjon – blir ettersendt).

Utvalget ga generelt uttrykk for tilfredshet med gjennomføringen av oppdraget, men ønsket at interessante elementer i vedlegget blir bedre synliggjort i hovedrapporten og stilte spørsmål ved om det ikke er mulig å få fram data på noen punkter (administrative kostnader og doktorgradsutdanning). Materialet vil bli brukt av utvalget i utformingen av utredningen.

Fra utvalgets diskusjon:

- Er det mulig å identifisere 'best practise' – er det et land som peker seg ut? Erik Arnold sa at man bør være forsiktig med å importere 'best practise'. Landene har ulike rammer og kulturer for offentlig forvaltning. En modell som fungerer godt i et land vil ikke nødvendigvis gjøre det i et annet land. Det vil også være



slik at tilsynelatende like strukturer fungerer svært ulikt i praksis (for eksempel dialog mellom departementer og forskningsråd i Finland og Sverige).

- Rapporten advarer mot mekanisk bruk av indikatorer i finansiering av forskning.
- Problemstillinger som bør behandles mer utfyllende i hovedrapporten med utgangspunkt i vedlegget:
  - o Hvordan forskningsfinansierende enheter er organisert, ikke minst for å få fram forskjellene mellom ulike land. Hvordan er forholdet mellom direkte bevilgninger og bevilgninger gjennom forskningsråd? Hvor mange forskningsråd opererer man med – og hvilke roller ivaretar disse?
  - o Rapporten bruker 'researcher initiated research' om forskningsrådsfinansiering. I den forskningspolitiske debatten i Norge er skillet mellom tematisk styrt og såkalt 'fri' forskning (innen rammen av forskningsrådsfinansiering) sentral. I hvilken grad er dette et tema i de andre landene – og hvilke konsekvenser har det eventuelt for forskningsfinansieringen?
  - o Mekanismer og kriterier for forskningsfinansiering. I rapporten kommer det fram at bruken av kvantitative indikatorer blir vanligere. Hvilke indikatorer er i bruk i ulike land, hvordan brukes de og hvorfor? Rapporten gir uttrykk for skepsis til 'mekanistisk' praksis. Hva er eventuelt en bedre fundert 'best practise' – og er noen indikatorer bedre/verre enn andre?
- Det ble også reist spørsmål ved om det er mulig å få fram sammenlignbare data som viser:
  - om andelen administrative kostnader har økt i UH-sektoren.
  - gjennomføringsgrad i ulike land for doktorgradsutdanningen (Norge har ca 80 %).
  - dokumentasjon av hvor godt finansiert doktorgradstudenter er i de ulike landene (hypotese: finansieringen er dyrest i Norge – p.t. er satsen per dr.gradsstipend 800 000 NOK).

*Vedtak:*

- Utvalget tar presentasjonen til orientering.
- Sekretariatet utarbeider et utkast til tilbakemelding til Technopolis med forslag til punkter som bør tas inn i den endelige rapporten. Utkastet forelegges utvalgets medlemmer.

**Sak 41-10 Måloppnåelse og forskningsvilkår i UH-sektoren**

I dialogmøtet med Universitetet i Tromsø dagen før hadde utvalgsleder gitt en presentasjon av foreløpige resultater fra utvalgets arbeid knyttet



til måloppnåelse og vilkår for forskning i UH-sektoren, bl.a. med utgangspunkt i resultater fra kartleggingsundersøkelsen. Inkludert var også en analyse av produktiviteten i UH-sektoren gjennomført av Ådne Cappelen. Presentasjonen er lagt ut på utvalgets nettsted.

Diskusjonen berørte følgende tema:

- Et viktig spørsmål er om RBO-insentivene er utformet på en måte som er i samsvar med målet om et velfungerende forskningssystem.
- Utvalget bør vurdere ulike sider ved hvordan den direkte, delvis resultatbaserte, finansieringen er utformet i dag og om balansen mellom direkte finansiering og finansiering gjennom Forskningsråd (og eventuelt EU) er hensiktsmessig utformet.

*Vedtak:*

- Sekretariatet ferdigstiller en kort rapport med resultatene fra kartleggingsundersøkelsen inkludert spørsmålene og en kortfattet analyse innen 15. januar.
- Sekretariatet utarbeider i samarbeid med utpekte utvalgsmedlemmer et utkast til kapitteltekst til neste møte.

**Sak 42-10 Forskningsbarometer: Foreløpige resultater, valg av indikatorer og videre arbeid**

NIFU STEP har fått i oppdrag å bistå utvalget i rådgivning i forbindelse med utarbeidelse av et forskningsbarometer. Gunnar Sivertsen redegjorde for oppdraget, skisserte et alternativ for hvordan samfunnseffekter kan tenkes målt og gjennomgikk foreløpige resultater for de enkelte indikatorene knyttet til kvalitet, internasjonalisering og effektiv ressursbruk (se vedlegg).

*Vedtak:*

- NIFU STEP utvikler med bakgrunn i utvalgets diskusjon en pilot til et forskningsbarometer i forkant av neste utvalgsmøte.
- Sekretariatet utarbeider, i samarbeid med utpekte utvalgsmedlemmer, et utkast til tekst til neste utvalgsmøte.

**Sak 43-10 Rekruttering til forskning**

Elin Stokkan presenterte hovedtrekkene i problemnotatet om rekruttering der sentrale problemstillinger var:

- Betydningen av rekruttering for et velfungerende forskningssystem og samfunnet og behov framover.
- Vurderinger av dagens doktorgradsorganisering, rekruttering, karriereveier, attraktivitet og ressursinnsats.

Følgende synspunkter fremkom i diskusjonen:



- Utdanning av doktorgradskandidater er en viktig funksjon for forskningssystemet. I tillegg til å dekke erstatningsbehov ved forskningsinstitusjonene har kandidatene kompetanse som er viktig også i jobber som ikke er forskerstillinger ved at de styrker samfunnets evne til å gjøre bruk av forskning (absorptive capacity).
- Effektiv bruk av ressurser og gjennomføring er viktig.
  - o Den norske doktorgradsordningen er kanskje den mest kostbare i verden (stipendsats/lønn). Et alternativ kunne være å endre denne ordningen i retning av lån/stipend. Men endringer i vilkårene for doktorgradsstipendiatene som oppfattes som negative vil lett kunne svekke rekrutteringen til slike stillinger (særlig innen noen fagområder).
  - o Et tiltak som kunne vurderes med sikte på å effektivisere ressursbruken er å etablere en alternativ utgang enn doktorgrad for kandidater i form av en egen mastergrad. En vurdering kan foregå etter 1 år.
  - o Et annet tiltak kunne være å innføre en ordning der all doktorgradsutdanning ble gjennomført innen rammene av forskerskoler. Det kan bidra til bedre kvalitet og gjennomføring i doktorgradsutdanningen og stimulere forskningsmiljøene (produksjonspress og fornyelse).
- Utvalget bør vurdere om veksten i øremerkede dr.gradsstipender til UH-institusjonene det siste tiåret har gitt en hensiktsmessig fordeling av ressursene. Et tiltak som bør vurderes er om en større andel av dr.gradsstipendene (50/50-fordeling?) bør finansieres gjennom Forskningsrådet i form av frie prosjekter for å styre kandidatene inn mot produktive FoU-miljøer.

*Vedtak:*

Sekretariatet utarbeider i samarbeid med utpekte utvalgsmedlemmer og med bakgrunn i utvalgets diskusjon et utkast til tekst til neste utvalgsmøte.

**Sak 44-10 Utkast kapittel 2: Et velfungerende forskningssystem**

Geir Arnulf presenterte hovedtrekk i et revidert utkast til kapittel 2. Kapitlet skal gi en analytisk ramme for utredningen ('et velfungerende forskningssystem') og omtale sentrale problemstillinger.

Fra diskusjonen om 'et velfungerende forskningssystem':

- Få fram betydningen av nasjonal absorpsjonsevne.
- Få fram at forskning skal bidra med ny viten, til vedlikehold av eksisterende kunnskap og sørge for at ny kunnskap tas i bruk.
- Mangfold: få tydeligere fram variasjon og forskjellighet (jf Lundvall).



*Vedtak:*

Sekretariatet utarbeider i samarbeid med utpekte utvalgsmedlemmer og med bakgrunn i utvalgets diskusjon et revidert utkast til tekst til neste utvalgsmøte.

**Sak 45-10 Disposisjon for rapporten**

Geir Arnulf presenterte et revidert utkast til disposisjon. Utvalget har tidligere gått inn for at utredningen ikke bør bli for lang – kanskje et omfang på ca 100 NOU-sider (ca 200 vanlige sider).

Fra diskusjonen:

- Utvalget foretrekker en problembasert fremfor en sektorinndelt inndeling. Sektorene og deres roller kan beskrives i kapittel 3.
- Technopolisrapporten trekkes inn i relevante kapitler (ikke eget kapittel).

Utvalget ønsker et utkast til konkluderende kapittel til neste møte.

*Vedtak:*

- Sekretariatet reviderer disposisjonen med bakgrunn i utvalgets diskusjon.
- Disposisjon med forslag til ansvarsdeling mellom utvalgets medlemmer (kommentering på kapittelutkast) sendes ut i etterkant av møtet.
- Sekretariatet utarbeider i samarbeid med utvalgets leder et utkast til konkluderende kapittel som sirkuleres til medlemmene for kommentarer i forkant av neste møte.

**Sak 46-10 Fornyelse i norsk forskning**

Forskningsrådet har på forespørsel fra utvalget laget et notat som gjennomgår Forskningsrådets roller og virkemidler når det gjelder fornyelse i forskningssystemet. Randi Søgner hadde presentert hovedelementene i notatet på dialogmøtet med Universitetet i Tromsø dagen før. Rudi Dreyer presenterte kort bakgrunnen for notatet (jf dekknotat som var vedlagt innkallingen).

I diskusjonen ble følgende punkter trukket frem:

- Det kan skilles mellom fornyelse innen fagene, ny kunnskap for å møte samfunnsutfordringer, og fornyelse på tvers av fag. Forskningsrådet spiller en viktig rolle på alle tre felter. Men er de tre like godt ivaretatt?
- Forskningsrådet har en velegnet struktur når det gjelder politisk definerte samfunnsutfordringer (og fornyelse for å møte disse).
- Fornyelse innen fagene må bygge på et samspill mellom UoH-



sektoren og Forskningsrådet. Hvordan fungerer dette? Her kommer det mye kritikk fra forskerhold.

- Fornøyelse og eksperimentering på tvers av fagene, og høyrisikoprojekter mer generelt, er kanskje den vanskeligste av de tre oppgavene. Er dette tilfredsstillende behandlet innenfor den eksisterende strukturen? Trengs det nye virkemidler? I andre land ivaretar bl.a. private fond slike funksjoner, kanskje kan forskningsfondet være et egnet redskap i Norge?

*Vedtak:*

Sekretariatet utarbeider i samarbeid med utvalgte utvalgsmedlemmer et utkast til kapitteltekst til neste utvalgsmøte med bakgrunn i utvalgets diskusjon.

#### **Sak 47-10 Internasjonalisering av norsk forskning**

Randi Søgne presenterte Forskningsrådets forslag til strategi for internasjonalisering. Strategien er utarbeidet i tett dialog med ulike miljøer og har vært sendt på høring.

Geir Arnulf presenterte problemstillinger knyttet til konsekvenser av utviklingen i europeisk forskning for ressursituasjonen i norsk forskning. Nasjonale forskningsmidler knyttes i økende grad til europeiske initiativer (kontingenter o.a.) – hvor mye kommer tilbake til norsk forskning og virker virkemidlene som skal stimulere norsk deltagelse?

I diskusjonen ble følgende tema berørt:

- Har vi en god nok nytte-kostnadsanalyse for investeringene i de europeiske forskningsinitiativene? Får vi nok igjen? Hva er alternativ bruk av midlene som skal investeres i EUs 8.rammeprogram? Burde slike midler i større grad brukes for å støtte samarbeid med andre land (for eksempel USA)? Burde midlene i større grad brukes for å gjøre norsk forskning attraktiv som arena for internasjonalt samarbeid?

*Vedtak:*

Sekretariatet utarbeider i samarbeid med utvalgte utvalgsmedlemmer et utkast til tekst som skal inngå i utredningen til neste utvalgsmøte med bakgrunn i utvalgets diskusjon.

#### **Sak 48-10 Fremtidig ressurstilgang i forskning**

Ådne Cappelen presenterte en makroøkonomisk fremskriving av den offentlige ressurstilgangen til forskning med utgangspunkt i en utredning Statistisk sentralbyrå har gjort for Nærings- og handelsdepartementet. Dersom fremskrivningene er riktige, og en



legger til grunn at den offentlige forskningsinnsatsen skal utgjøre en pst av BNP, vil det ikke bli noen vesentlig reell økning i forskningsbevilgningene de neste 20 år pga nedgangen i oljeproduksjonen og medfølgende svak vekst i samlet norsk BNP. Reelt vil BNP vokse med om lag 2 pst per år, men det meste av denne veksten vil bli spist opp av høyere reallønnsvekst for forskerne.

*Vedtak:*

Sekretariatet, i samarbeid med Ådne Cappelen, utarbeider et utkast til tekst til neste utvalgsmøte med bakgrunn i utvalgets diskusjon.

**Sak 49-10 Utvalgets videre arbeid.**

*Vedtak:*

Utvalgsmøte 7 (31. januar og 1. februar):

- Første utkast til tekst for utredningen gjennomgås.
- Konklusjonskapittel fremlegges.
- Pilot for forskningsbarometeret presenteres av NIFU STEP

Utvalgsmøte 8 (14. mars – lang møtedag):

- Gjennomarbeidet utkast til tekst gjennomgås.

Utvalgsmøte 9 (28. mars):

- Endelig utkast fremlegges.
- Konklusjoner avklares.

1. april: Frist for å levere tekst til trykkeri.

1.mai: Frist for å avgi utredningen.

**Sak 50-10 Eventuelt**

Utvalget ba om at det til neste møte ble gjort rede for:

- formelle sider knyttet til eventuell uenighet i utvalget
- KDs og Forskningsrådets arbeid med å utarbeide forskningspolitiske analyser/forskningsbarometre.